

Biblioteksplan 2022–2027

Kulturförvaltningen
Malmö stad

Innehållsförteckning

Inledning	3
Process.....	3
Grundläggande perspektiv och förhållningssätt för biblioteksplanen.....	5
Folkbibliotek.....	7
Skolbibliotek	8
Bibliotekens utvecklingsområden 2022–2027	11
Utvecklingsområde 1: Likvärdighet och jämlikhet.....	11
Mål 1:1.....	11
Mål 1:2.....	12
Mål 1:3.....	13
Utvecklingsområde 2: Behov och rättigheter	14
Mål 2:1.....	14
Mål 2:2.....	15
Mål 2:3.....	15
Mål 2:4.....	16
Utvecklingsområde 3: Malmö växer och samverkan	17
Mål 3:1.....	17
Mål 3:2.....	18
Mål 3:3.....	18
Mål 3:4.....	19

Inledning

Biblioteksplan är ett lagstadgat styrdokument som varje kommun ska ha. I Malmö är biblioteksplanen ett strategiskt dokument som sätter riktningen och ambitionerna för det allmänna biblioteksväsendet i Malmö stad under perioden 2022–2027.

Enligt Malmö stads riktlinjer kring styrdokument är biblioteksplanen utformad som en plan. Det innebär att den beskriver vad verksamheten vill uppnå, vilka metoder den har som ambition att använda för genomförande samt en plan för uppföljning.

Process

I detta avsnitt redogörs för metod och arbetsgång i framtagandet av biblioteksplanen samt involverade personer i processen.

Organisation

Den förvaltningsövergripande styrgruppen har bestått av direktörerna Anders Malmquist (grundskoleförvaltningen), Lars Rehnberg (gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltningen) och Pernilla Conde Hellman (kulturförvaltningen).

Styrgruppen för arbetet med biblioteksplanen har bestått av Torbjörn Nilsson (stadsbibliotekarie), Stefan Wahlstedt (biträdande stadsbibliotekarie) och Karin Ahlstedt (enhetschef på Biblioteken i Malmö).

Arbetsgruppen för biblioteksplanen har bestått av Andrea Hofmann (utvecklingsamordnare på Biblioteken i Malmö) och Maria Schedvin (utvecklingssekreterare på grundskoleförvaltningen).

Biblioteksplanen är ett viktigt strategiskt dokument för både folkbibliotek och skolbibliotek. Att arbetsgruppen har bestått av representanter från både kultur- och skolförvaltning, har bidragit till ett helhetstänk för, och ett inkluderande av, all biblioteksverksamhet i Malmö.

Arbetsgång

Arbetet med biblioteksplanen är grundat i dialoger som genomfördes hösten 2020. Dialogerna genomfördes med experter på de prioriterade grupperna enligt bibliotekslagen, och med medarbetare på folkbibliotek och skolbibliotek. Totalt genomfördes elva dialoger med experter och medarbetare (87 deltagare) samt fem dialoger med barn och unga (139 deltagare).

Efter sammanställning av dialogerna, samt kunskapsinhämtning av relevant forskning och undersökningar, har arbetsgruppen ringat in vilka utmaningar biblioteken har för att säkerställa att verksamheten lever upp till bibliotekslagens skrivelser. Dessa utmaningar har i planen formulerats som utvecklingsområden, mål och målbilder.

I mars 2021 bjöds alla förvaltningar i Malmö stad samt intressegrupper in till en remisskonferens. Där presenterades biblioteksplanen och deltagarna fick möjlighet att

återkoppla kring innehåll, struktur och upplägg. Utifrån synpunkter som inkom på remisskonferensen samt remissvar från berörda fackliga organisationer slutfördes biblioteksplanen.

Styrdokument

Biblioteksplanen utgår från bibliotekslagens bestämmelser. § 17 Kommuner och regioner ska anta biblioteksplaner för sin verksamhet på biblioteksområdet. *Lag (2019:961)*. Bibliotekslagen reglerar de offentligt finansierade biblioteken och bestämmelser kring dessa.

Biblioteksplanen gäller Malmös folkbibliotek, samt skolbibliotek i grundskole- och i gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltningen.

Skolbiblioteken regleras genom Skollagen, men samma skrivning som reglerar i Skollagen återfinns i Bibliotekslagen. Skolbiblioteken är en del av det allmänna biblioteksväsendet.

Andra styrdokument och riktlinjer som tagits hänsyn till i framtagandet av biblioteksplanen:

- Agenda 2030
- Barnkonventionen
- Biblioteken i Malmös vision och missioner
- Det demokratiska samtalet i en digital tid SOU 2020:56
- Diskrimineringslagen
- Kommunfullmäktigemål 2019–2023
- Lokalutvecklingsplan, KF
- Malmö folk- och skolbiblioteks biblioteksplan 2016–2020
- Policy avseende Malmö stads arbete med att tillgodose de nationella minoriteternas rättigheter
- Skolbibliotek för bildning och utbildning SOU 2021:3
- Strategisk utvecklingsplan för arbetet mot diskriminering i Malmö stad
- Regeringens strategi för en stark demokrati – främja, förankra, försvara
- Regional biblioteksplan för Skåne 2017–2020
- Regional kulturplan för Skåne 2021–2024
- Skollag och läroplan för respektive skolform

Begreppsdefinitioner

För att underlätta vid läsningen av biblioteksplanen definieras följande begrepp:

- **Bibliotek** syftar på alla bibliotek i Malmö, såväl folkbibliotek som skolbibliotek (grund- och gymnasieskola).
- **BiM** står för Biblioteken i Malmö och består av alla folkbibliotek i Malmö – förutom Stadsarkivets bibliotek och Dawit Isaak-biblioteket.
- **Folkbibliotek** syftar till alla folkbibliotek i Malmö.
- **Skolbibliotek** syftar till alla skolbibliotek på grund- och gymnasieskola samt Komvux.

Grundläggande perspektiv och förhållningssätt för biblioteksplanen

Bibliotekslagen är den tydliga ramen och riktlinjen för biblioteksplanen. Att verka för demokratins utveckling och fri åsiktsbildning är den gemensamma riktningen för alla bibliotek. I arbetet med att hitta den strategiska kompassen i utvecklingsområdena, har ytterligare perspektiv och förhållningssätt eller begrepp tillämpats i planen för att formulera målen. Målen beskriver hur biblioteken ska utvecklas för att uppnå en ännu bättre och ännu mer relevant biblioteksverksamhet för användarna. I detta avsnitt redogörs för dessa och beskrivs hur de används i planen.

Prioriterade målgrupper

De prioriterade grupperna i bibliotekslagen är:

- barn och unga
- personer med funktionsnedsättning
- nationella minoriteter
- personer med annat modersmål än svenska

Folkbiblioteken ska enligt bibliotekslagen särskilt skapa förutsättningar för barn och unga med fokus på läsfrämjande verksamhet. De prioriterade grupperna har i arbetet med biblioteksplanen också varit prioriterade. Genom att ha dialoger med alla de prioriterade grupperna har behov, utmaningar och möjligheter synliggjorts och förstärkts. Dessa har varit utgångspunkten i utformandet av biblioteksplanens utvecklingsområden, mål och målbilder.

Barns rättigheter

Barnkonventionen är sedan 2020 lag och bibliotekens verksamheter ska utgå ifrån barnets perspektiv. Barn och ungas behov ska stå i centrum och verksamheten ska bygga på deras behov. Det betyder att möjligheten för barn och unga att påverka verksamheten genom delaktighet, är en viktig del i bibliotekens verksamhetsutveckling. Genom att synliggöra barnets perspektiv i bibliotekens fysiska rum och verksamheter, kan barns och ungas röster ta plats. Detta perspektiv ska prägla alla utvecklingsområden i biblioteksplanen.

Tillgänglighet

Enligt bibliotekslagen ska biblioteken vara till för alla. För att det ska vara möjligt är det nödvändigt att biblioteken särskilt prioriterar personer med funktionsnedsättningar, vilket är personer med nedsatt förmåga att fungera fysiskt, psykiskt eller intellektuellt.

Tillgänglighet är ett perspektiv som används för att beskriva hur pass väl en verksamhet, plats eller lokal fungerar för människor med funktionsnedsättning. Detta innefattar lokalers fysiska beskaffenhet, möjlighet att ta del av det som erbjuds, tillgången till information och ett bra bemötande. I biblioteksplanen ska tillgänglighetsperspektivet beaktas i arbetet med alla utvecklingsområden.

Normkritik och interkulturellt förhållningssätt

I arbetet med att ta fram utvecklingsområden i biblioteksplanen har ett normkritiskt och interkulturellt förhållningssätt använts. Syftet är ett mer inkluderande bibliotek för fler grupper och individer i Malmö. Mångfald av kulturer och flerspråkighet är en styrka och kraft som Malmö har. Med ett interkulturellt förhållningssätt synliggörs det att det finns ojämlika villkor och maktförhållande mellan människor utifrån perspektivet mångfald. Vilka röster, berättelser och erfarenheter får ta plats på biblioteken idag och vilka får det inte? Biblioteken ska enligt bibliotekslagen vara till för alla, men alla har inte tillgång till biblioteken idag. Genom att belysa och uppdatera kunskap om normer och värderingar, synliggörs förhållanden som påverkar och utmanar målet med ett bibliotek för alla.

Likvärdighet

Likvärdigt möte med bibliotek innebär att alla människor – oberoende av geografiska, sociala eller ekonomiska förhållanden – ska ha samma möjlighet att använda biblioteken och deras verksamhet. Likvärdighet är inte likställt med lika för alla. Likvärdighet skapar strukturer för alla att delta på lika villkor. Bibliotekens arbete är att stärka möjligheterna till likvärdighet. Då bibliotekslagen särskilt lyfter fram de prioriterade grupperna ska biblioteksverksamheten fungera kompensatoriskt för dessa grupper.

Agenda 2030

Agenda 2030 och de 17 globala målen för hållbar utveckling är handlingsplanen för att åstadkomma en bättre och mer hållbar framtid för alla länder och alla människor. Agenda 2030 pekar ut riktningen för global fred och rättvisa samt adresserar vår tids största utmaningar – klimatkrisen, fattigdom och ojämlikhet.

En viktig princip som genomsyrar hela agendan är att ”ingen ska lämnas utanför”. Principen är både en förutsättning och ett mål för hållbar utveckling och handlar om att göra aktiva val för att nå grupper i samhället som lever i utsatthet, är diskriminerade eller exkluderade.

Inför 2020 integrerades Agenda 2030 i Malmö stads budget- och målarbete, som är stadens mest kraftfulla styrverktyg. I biblioteksplanen är alla utvecklingsområden kopplade till Agenda 2030, för att förtydliga på vilket sätt biblioteken kommer att bidra till Malmös strävan mot Agenda 2030.

Digitalisering

Begreppet digitalisering handlar om att förbättra eller effektivisera en verksamhet med hjälp av digital teknik. Digitaliseringen genomsyrar idag hela samhället och påverkar hur bibliotekets användare upplever och tar till sig information och tjänster. Medie- och informationskunnighet (MIK) är ett begrepp som också används i biblioteksplanen. MIK innefattar förmågor som handlar om att kunna ta till sig, värdera och kritiskt granska information, men också om att förstå mediers roll i samhället.

I biblioteksplanen är digitalisering inte ett eget utvecklingsområde. Digitalisering ska istället betraktas som en del av alla utvecklingsområden och utmaningar som behöver lösas. Men målet är inte digitalisering i sig. På detta sätt genomsyrar och påverkar digitalisering bibliotekens hela verksamhet och ska tas i beaktan oavsett.

Folkbibliotek

Sedan 2017 ansvarar kulturförvaltningen för alla folkbibliotek i Malmö. Biblioteken i Malmö (förkortning BiM) är en egen avdelning och utgörs av biblioteken Bellevuegården, Bunkeflo, Garaget, Husie, Kirseberg, Limhamn, Lindängen, Masten 2, Oxie, Rosengård, Stadsbiblioteket och Tygelsjö.

I det allmänna folkbiblioteksväsendet i Malmö ingår även Stadsarkivets bibliotek och yttrandefrihetsbiblioteket Dawit Isaak-biblioteket. De ligger organisatoriskt under avdelningen Stadsarkivet på kulturförvaltningen.

Grunduppdrag

BiM:s grunduppdrag är tydligt förankrat i bibliotekslagens skrivelser.

BiM har ett demokratiskt uppdrag och ska därigenom bidra till samhällets demokratiska utveckling genom att verka för informations- och yttrandefrihet samt arbeta för Malmöbornas likvärdiga tillgång till kvalitativ kunskapsförmedling, digital delaktighet, bildning och individuell utveckling. Utbudet av medier och tjänster ska präglas av allsidighet och kvalitet. Biblioteken ska möjliggöra möten och kunskapsutbyten och vara en viktig samarbetspart för både kulturlivet och civilsamhället.

Bibliotekens tjänster ska vara gratis och i enlighet med bibliotekslagen ska särskild uppmärksamhet ägnas åt barn och unga, personer med funktionsnedsättning, nationella minoriteter och personer med annat modersmål än svenska. Verksamheten ska upprätthålla och tillvarata Malmöbornas rättigheter utifrån barnrätts- och diskrimineringslagstiftningen. Vidare ska verksamheten vara tillgänglig och utgå från Malmöbornas behov. Arbetssättet ska präglas av inkludering, brukarinflytande och samverkan med för verksamheten relevanta aktörer samt möjliggöra en innovativ verksamhet utifrån grunduppdraget.

BiM ansvarar för:

- att främja språkutveckling och stimulera till läsning.
- att främja litteraturens ställning, tillgången till litteratur samt intresset för bildning.
- att öka Malmöbornas kunskap om hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet i kulturlivet.
- att erbjuda anpassad litteratur och tekniska hjälpmedel som möjliggör för alla att ta del av information, litteratur och bibliotekens tjänster.
- drift och utveckling av stadens folkbibliotek.
- drift och utveckling av biblioteket på Stadsarkivet, i samverkan med Stadsarkivet.

Vision och mission

BiM har en vision som används internt för att beskriva den gemensamma färdriktningen. Visionen ska underlätta för medarbetare att fokusera och prioritera. Missionerna beskriver på ett mer konkret sätt vad verksamheterna behöver göra för att nå målet med visionen. I arbetet med biblioteksplanen har visionen och missionerna delvis använts som ett stöd i arbetet med utvecklingsområdena.

Vision

- Att skapa jämlika livsvillkor och stärka Malmöbornas röster.

Missioner

- Att möjliggöra möten och kunskapsutbyte.
- Att skapa nyfikenhet och livslångt lärande.
- Att växa tillsammans med Malmöborna.

Verksamhetsmodell

BiM utvecklar sina bibliotek utifrån en verksamhetsmodell som omfattas av servicemodellen (baserbjudandet) och profilbibliotek (den lokala spetsen). Servicemodellen innefattar områdena Mötet med Malmöbon, Lärande, Teknik, Inspiration och Rummet. Baserbjudandet ska alltid förhålla sig till BiM:s prioriterade perspektiv: barnrätt, hbtq och tillgänglighet.

Verksamhetsmodellen ska kvalitetssäkra ett likvärdigt erbjudande för alla Malmöbor – det minsta möjliga alla biblioteken ska erbjuda som service samt den lokala särprägel som ska säkerställa relevans. Både servicemodellen och profilen ska svara på användarnas behov.

Regionalt

Enligt bibliotekslagen ska varje region bedriva biblioteksverksamhet vars syfte är att främja samarbete, verksamhetsutveckling och kvalitet för de folkbibliotek som är verksamma i regionen. I Region Skåne bedrivs regional biblioteksverksamhet inom Region Skånes kulturförvaltning.

BiM är en stor biblioteksaktör i Skåne som tillsammans med Region Skåne ska driva utveckling på området med koppling till Agenda 2030. Utöver det deltar BiM i regionala samarbeten och arbetsgrupper samt ansöker om medel till utvecklingsprojekt som utlyses regionalt.

Nationella uppdrag och samarbeten

BiM har ett utvecklat samarbete med Kungliga biblioteket och Stockholms stadsbibliotek. I dagsläget har BiM flera uppdrag kring att utveckla och driva digitala tjänster och system som nyttjas av hela Sveriges biblioteksväsende: Bibblix, Bibblan svarar, Digiteket och Världens bibliotek.

Skolbibliotek

Skolbiblioteken i biblioteksplanen består av de kommunala skolbiblioteken på grund- och gymnasieskola, samt vuxenutbildningen.

Skolbiblioteken på grund- och gymnasieskola regleras av skollagen och rektor ansvarar för verksamheten. Enligt läroplanerna för grund- och gymnasieskola (Lgr11 och Lgr11) ansvarar rektor för att “Skolbibliotekets verksamhet används som en del i undervisningen för att stärka elevernas språkliga förmåga och digitala kompetens”.

Skolbiblioteken nämns också i vuxenutbildningens läroplan. Där ligger fokus på att de studerande kan använda bibliotek samt att rektor skapar förutsättningar för strukturer för informationsinhämtning för studenterna som bland annat innebär tillgång till bibliotek.

Skolbibliotekens funktion och roll i skolan har tre nivåer. I direktkontakten mellan barn och unga och deras lärare stärks den språkliga förmågan och den digitala kompetensen. Genom skolbiblioteken stärks också arbetet med värdegrunden i läroplanen. I skolans demokratiska uppdrag har skolbiblioteket en viktig roll i att stötta och främja strukturer för att kunna delta i det demokratiska samhället.

Under de senaste fem åren har det skett en ökning av antalet fackutbildade bibliotekarier på skolbiblioteken i grundskolan i Malmö. Hälften av grundskolorna har en fackutbildad bibliotekarie. Detta har genererat en ökad kvalitet i skolbibliotekens verksamhet. Kartläggningar över skolbiblioteksverksamheten visar bland annat på större medvetenhet i skolbibliotekens arbete med MIK, läsfrämjande verksamhet och i samarbetet med lärare. Fler skolbibliotek är också delaktiga i skolans systematiska kvalitetsarbete. Detta har lett till att fler skolor erhållit DIK:s kvalitetsutmärkelse Skolbibliotek i världsklass.

Gymnasieskolorna är i större grad än grundskolorna bemannade med fackutbildade bibliotekarier. Vuxenutbildningen i Malmö har också en hög bemanning av fackutbildade bibliotekarier med väl rustade skolbibliotek.

Det finns fortfarande stora skillnader mellan skolor. Hur skolan valt att bemanna skolbiblioteket och med vilken kompetens, påverkar förutsättningarna för att kunna stärka elevernas språkliga förmåga och digitala kompetens. Detta är onekligen skolbibliotekens största utmaning.

Skolbiblioteken har också ett särskilt ansvar, enligt bibliotekslagen, för de prioriterade grupperna. Kopplat till likvärdighet behöver skolbiblioteken och dess förutsättningar för att möta de prioriterade grupperna på ett kompensatoriskt sätt, förstärkas och förtydligas på flera nivåer.

Övriga biblioteksorganisationer i Malmö

I Malmö finns ytterligare biblioteksverksamhet som inte innefattas av biblioteksplanen, men som här nämns då de även verkar i Malmö.

Malmö universitetsbibliotek

Malmö universitet har utbildning inom alla ämnesområden i form av över 100 program och 350 kurser. Varje år studerar 24 000 studenter vid lärosätet och det finns cirka 2 000 anställda. Det finns ett universitetsbibliotek som går att besöka på tre olika platser – Orkanenbiblioteket, Biblioteket Hälsa och Samhälle samt det Odontologiska biblioteket.

Malmö universitetsbibliotek ger särskilt stöd till studenter och forskare, men är också öppet för alla som vill ta del av forskningsbaserad kunskap. Biblioteket ansvarar för och utvecklar tillgången till vetenskapliga informationsresurser samt ger stöd till vetenskaplig publicering och bibliometrisk analys. Via handledning och undervisning medverkar Malmö universitetsbibliotek till studenternas lärande för att de ska kunna utveckla ett reflekterande och kritiskt förhållningssätt i relation till information, informationskällor och informationssökning. Biblioteket erbjuder en lärandemiljö för universitetets studenter. Miljön utvecklas genom ett pedagogiskt förhållningssätt och

är en mötesplats för samverkan mellan olika aktörer inom universitetet och omvärlden.

Sjukhusbibliotek

Skånes universitetssjukhus (SUS) är Sveriges tredje största sjukhus med cirka 12 000 anställda som arbetar i Malmö och Lund. I båda städerna finns sjukhusbibliotek som vänder sig till vårdpersonal, patienter, närstående och allmänhet. Sjukhusbiblioteket i Malmö ger service till hela sjukhuset och arbetar med uppsökande verksamhet för barn och unga samt för vuxna inom psykiatri. Patientforum, som är en del av sjukhusbiblioteket, arrangerar populärmedicinska föreläsningar för allmänheten och patientutbildningar.

Fristående skolor

De fristående grund- och gymnasieskolorna innefattas inte av biblioteksplanen, men uppmuntras att ha kännedom om biblioteksplanen och inkludera den i sin verksamhet utifrån sina förutsättningar.

Skolbiblioteken på friskolorna granskas, precis som de kommunala, av Skolinspektionen. Friskolorna inkluderas i läsprogram som vänder sig till alla barn i Malmö genom BiM.

Bibliotekens utvecklingsområden 2022–2027

Efter dialog och kunskapsinhämtning har bibliotekens lokala utmaningar definierats för att säkerställa att de uppnår bibliotekslagens skrivelser. Utmaningarna beskrivs i planen som:

- utvecklingsområden
- mål med beskrivning av utmaningarna
- målbilder

Utvecklingsområdena och målen är gemensamma för både folk- och skolbibliotek i Malmö. Däremot kan målbilder och önskade förändringar skilja sig åt.

Handlingsplan och uppföljning

Arbetet och uppföljning av målbilderna görs genom en förvaltningsövergripande handlingsplan. Den ska följas upp i samband med den årliga verksamhetsplaneringen på kulturförvaltningen, under den period som biblioteksplanen är giltig 2022–2027.

Handlingsplanen ska bryta ner biblioteksplanens utvecklingsområden och mål till aktiviteter, insatser eller processer som ska beskriva en strävan mot målbilderna och vara ett stöd i samband med uppföljning.

Handlingsplanen ska bidra till en relevant och aktuell biblioteksplan. Den ska underlätta möjligheterna för medarbetare att vara delaktiga i de förändringar som behöver genomföras för att nå målbilderna.

Utvecklingsområde 1: Likvärdighet och jämlikhet

Mål 1:1

Biblioteken ska under 2022–2027 arbeta med att öka jämlikheten i Malmö för att motverka det demokratiska utanförskapet.

Biblioteken ska enligt bibliotekslagen verka för det demokratiska samhällets utveckling. Idag står demokratin inför flera utmaningar. Ojämligheterna mellan människor i samhället ökar, vilket påverkar människors hälsa och livsvillkor som i sin tur påverkar möjligheterna att delta i demokratin. Detta är starkt sammankopplat med socioekonomiska faktorer som utbildnings- och inkomstnivå.

Ojämligheterna ökar när tillgången till samhällets allmänna service inte är likvärdigt fördelad mellan människor i staden. Valdeltagandet till allmänna val är lägre i områden med socioekonomiska utmaningar. Intresse för politik, engagemang i det civila

samhället och förtroendet för samhällsinstitutioner är också lägre. Likvärdiga socioekonomiska förutsättningar har stor betydelse för människors möjligheter att delta i demokratin.

Skolbibliotekens roll är att stärka skolornas demokratiska uppdrag genom bemanning med kompetent personal som kan samarbeta med lärarna och kompensera elevernas socioekonomiska bakgrunder. Väl fungerande skolbibliotek är kompensatoriska och bidrar positivt till elevernas måluppfyllelse.

Mål 1:2

Biblioteken ska under 2022–2027 arbeta med att stärka det demokratiska samtalet och därmed medverka till fri åsiktsbildning.

Samtal, åsikter och debatt är centrala delar av den demokratiska processen. Samhällsdebatten tillför olika perspektiv och kunskaper, vilket synliggör människors olika behov och motsättningar. Dessa måste makthavare förhålla sig till när de tar olika beslut. Ett öppet och levande demokratiskt samtal förutsätter att det finns tillgång till kunskap och information. Ett ytterligare villkor för ett dynamiskt och levande samtal, är att människor engagerar sig i samhällsfrågor och gör sina röster hörda. Därför är det avgörande att det finns likvärdiga förutsättningar för alla invånare, att kunna använda sin demokratiska rättighet och uttrycka åsikter. Här spelar biblioteken en viktig roll som en möjliggörare.

Biblioteken ska vara ett stöd för aktivt medborgarskap och främja ett livslångt lärande med frivillig bildning. Möjliggörandet och tillgängliggörandet av kunskap och mellanmänniska mötesplatser i lokalsamhället är viktiga faktorer för invånare att förbättra sina livsvillkor genom möten och lärande. Detta är viktiga förutsättningar för att fler invånare aktivt deltar i det demokratiska samtalet och betydelsefullt för det demokratiska samhällets utveckling.

Informationskompetens och kritiskt tänkande i en digitaliserad sfär är något som krävs i allt högre grad i det samtida kunskapssamhället. Detta är en samhällelig utmaning som biblioteken har som uppdrag att medverka med lösningar till. Där handlar bibliotekets roll och bidrag till stor del om att möjliggöra för invånare att ha ett större demokratiskt inflytande.

Informationssamhällets stora möjligheter med närhet till information för många, kan också bidra till en ökad polarisering för de som står utanför informationen. Det rör allt från närhet och tillgång till bibliotek, tillgång till enheter och internet samt språket som verktyg för förståelse. Informationssamhället är uppbyggt av algoritmer. Medie- och informationskunnighet (MIK) har därför aldrig varit viktigare för att kunna ta del av information, kritiskt granska den och ta ställning i viktiga frågor.

Mål 1:3

Biblioteken ska under 2022–2027 arbeta med läsförmåga och språkutveckling.

Folkbiblioteken ska enligt bibliotekslagen stärka litteraturens ställning och främja läsning och tillgång till litteratur. Biblioteken ska särskilt fokusera på läsfrämjande insatser riktade mot de prioriterade grupperna i bibliotekslagen. Läsförmåga och språkutveckling är viktiga förutsättningar för att människor ska kunna navigera i en komplex värld och skaffa sig nödvändig kunskap och information. De är grundläggande kompetenser för att människor ska ha möjlighet att delta i ett demokratiskt samhälle.

Fler upptäcker nya sätt att läsa på idag, till exempel digitalt och med öronen. Det ställer nya krav på biblioteken att säkerställa ett relevant, tillgängligt och likvärdigt erbjudande. Alla Malmöbor ska ha likvärdiga förutsättningar att utveckla en god läsförmåga, oavsett bakgrund eller var i staden de bor. Utmaningarna framåt för biblioteken är att möta behoven och att det läsfrämjande arbetet når ut till fler.

Språk är makt. Genom språket kan Malmöbon ta del av samhället och vara en aktiv del av det. Den fria läsningen kan fungera som en social hävstång. Skolbibliotekens uppdrag att främja och stärka elevernas språkliga förmåga, är en viktig del av skolans arbete med läsning och läsintresse. Genom att läsa utvecklar individer sin förmåga till empati och skapar sin identitet. De olika biblioteksformerna kan komplettera varandra och samverka, för att skapa förutsättningar som stärker språkutvecklingen hos Malmöborna, oavsett vilken fas av livet de befinner sig i. Förutsättningen för att bli en van biblioteksanvändare ökar därmed. Extra viktiga blir biblioteken för de som står längst ifrån språket och makten att kunna vara delaktig och påverka.

Målbilder

2027 vill vi att biblioteken:

- har bidragit med att stärka de demokratiska värdena i samhället.
- har stärkt fri åsiktsbildning och det demokratiska samtalet genom livslångt lärande och bildning.
- har bidragit till att minska det digitala utanförskapet i Malmö.
- har inspirerat Malmöborna till läsning samt ökat tillgången till litteratur och stärkt dess ställning i samhället.
- har bidragit till att Malmöbor haft möjlighet att utveckla språk utifrån sina egna villkor och behov.

2027 vill vi att folkbiblioteken:

- har en jämlik och likvärdig service över hela Malmö.
- har ett gemensamt och likvärdigt mediebestånd.

2027 vill vi att skolbiblioteken:

- har utvecklat verksamheten genom en årlig kartläggning av bemanning och kompetens med strävan om ökad bemanning och fler fackutbildade bibliotekarier på skolbiblioteken.
- har utvecklat verksamheten genom ett framtaget processtöd för skolbiblioteksutveckling.
- har fler rektorer som ökat sin kunskap om skolbibliotekets roll för elevers lärande.
- har upprättat en skolbiblioteksplan, för varje skolbibliotek, som definierar arbetet med att stärka elevernas språkliga förmåga (främja läsning) och digital kompetens (MIK). Rektorn ansvarar för att upprätta skolbiblioteksplanen och att den utvärderas årligen som en del i det systematiska kvalitetsarbetet.

Agenda 2030

Utvecklingsområde 2: Behov och rättigheter

Mål 2:1

Biblioteken ska under 2022–2027 arbeta med antidiskriminering och antirasism.

Bibliotekens verksamhet ska enligt bibliotekslagen vara till för alla. Biblioteken speglar och tar sig an samhällets förändringar och utmaningar, samt har som uppgift att arbeta med inkludering och att stärka människors rättigheter. Syftet med detta är att verka för demokratins utveckling och fri åsiktsbildning samt att motverka diskriminering. För att säkerställa likvärdig verksamhet, service och bemötande behöver biblioteken fortsätta utveckla sitt arbete med att stärka individers rättigheter och lika möjligheter att påverka sina livsvillkor. Därför utgår biblioteken inte bara ifrån de prioriterade grupperna i bibliotekslagen i sitt arbete, utan även ifrån diskrimineringslagens sju diskrimineringsgrunder: kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, och ålder.

I de globala målen synliggörs ojämställdhet mellan kvinnor och män med ett eget mål då jämställdhet är en viktig förutsättning för samhälls- och hållbar utveckling. Jämställdhet handlar om en rättvis fördelning av makt, inflytande och resurser mellan kvinnor och män. Biblioteken ska i sitt antidiskrimineringsarbete bidra till ökad jämställdhet i samhället.

Malmö är en stad med mångfald, 179 nationaliteter finns representerade i befolkningen. Alla Malmöbor ska känna sig välkomna och trygga på biblioteken och i sitt lokalsamhälle. Rasism är en av samhällets grundläggande strukturerande mekanismer som reglerar hur människor överordnas och underordnas utifrån hudfärg, kultur eller religion. Att motverka rasism kommer vara en av bibliotekets utmaningar framåt för att bidra till att Malmö blir en mer öppen, inkluderande och rättvis stad.

Mål 2:2

Biblioteken ska under 2022–2027 utveckla sitt arbete med delaktighet och inkludering med särskilt fokus på de prioriterade grupperna i bibliotekslagen.

Arbetet med de prioriterade grupperna (barn och unga, personer med funktionsnedsättning, nationella minoriteter och personer med annat modersmål än svenska) i bibliotekslagen behöver utvecklas och förstärkas på biblioteken. Genom att utveckla metoder och processer för tydligare inkludering och delaktighet, kan de prioriterade gruppernas behov och synlighet förstärkas.

Behoven kan skilja stort mellan olika individer i en grupp, grupperna kan inte ses som homogena. Därför behöver biblioteken utarbeta förhållningssätt och metoder där både den prioriterade gruppen och dess individuella behov kan fördjupas och synliggöras.

Med ett relationsbyggande förhållningssätt till bibliotekens användare, ges individer möjlighet att utforska och använda biblioteket utifrån sina egna förutsättningar och behov. Delaktighet är en viktig aspekt i detta. Genom att vara delaktig ökar känslan av medbestämmande och värdet av den kollektiva kunskapen stiger.

Mål 2:3

Biblioteken ska under 2022–2027 stärka de nationella minoriteternas rättigheter och möjligheter att påverka och förändra sina livsvillkor utifrån behov.

Nationella minoriteter (samer, tornedalingar, sverigefinnar, romer och judar) har en särställning i bibliotekens arbete med de prioriterade grupperna. Det ställer stora krav på hur biblioteken arbetar för att stärka deras rättigheter. I dialogerna med den prioriterade gruppen nationella minoriteter framkom det utmaningar som behöver utvecklas i samråd, till exempel kring synliggörande, bemötande, likvärdigt erbjudande och rättigheter.

Mål 2:4

Biblioteken ska under 2022–2027 arbeta för att kompetens och erfarenhet i verksamheterna bättre speglar Malmös demografiska struktur.

Biblioteken har idag utmaningar kring mångfald av kompetenser och erfarenheter i verksamheterna. En del av arbetet med inkludering och rättigheter, innebär att även verksamheterna behöver reflektera över vilka värden och kunskaper som den allmänna institutionen kommunicerar till sina användare. Verksamheten behöver analysera och sätta upp strategier utifrån ett normkritiskt och interkulturellt förhållningssätt. Målet är att förändra till en mer inkluderande organisationskultur, där erfarenheter och kompetenser på ett bättre sätt speglar den mångfald biblioteken är till för.

Målbilder

2027 vill vi att biblioteken:

- har bidragit till att Malmöbor inte upplever diskriminering och rasism.
- har stärkt sin roll som en inkluderande och trygg mötesplats för Malmöborna.
- har utvecklat biblioteken utifrån de prioriterade gruppernas behov.
- har inkluderat barn och unga i verksamheternas förändringsarbete.
- har bidragit till att stärka de nationella minoriteternas rättigheter.
- har förändrat representationen i verksamheterna till att mer spegla den demografiska mångfalden i Malmö.

2027 vill vi att folkbiblioteken:

- har utvecklat vardagsinnovation i verksamheterna med användarcentrerade metoder/tjänstedesign.

2027 vill vi att skolbiblioteken:

- har upprättat en skolbiblioteksplan, för varje skolbibliotek, som definierar arbetet med de prioriterade grupperna i bibliotekslagen. Rektorn ansvarar för att upprätta skolbiblioteksplanen och att den utvärderas årligen som en del i det systematiska kvalitetsarbetet.

Agenda 2030

Utvecklingsområde 3: Malmö växer och samverkan

Mål 3:1

Biblioteken ska under 2022–2027 bidra till hållbar stadsutveckling, genom att planera för och etablera nya mötesplatser i staden utifrån att Malmö växer till en halvmiljonstad, samt genom upprustning/omlokalisering av befintliga bibliotek.

Biblioteken är en kompensatorisk möjliggörare i Malmö som med sin verksamhet bidrar till stadens sociala infrastruktur (tillsammans med till exempel vård och skola). Detta gör biblioteken genom att erbjuda och möjliggöra en okommersiell, trygg, tillgänglig och demokratisk mötesplats för stadens invånare. Det bidrar till bättre livsvillkor, välbefinnande och god hälsa hos Malmöborna.

I undersökningar och analyser som BiM har gjort av hur Malmöborna använder sina folkbibliotek, har organisationen lärt sig att närhetsprincipen är en viktig faktor. När en Malmöbo har längre än 1 500 meter till sitt närmaste bibliotek sjunker besöken och användningen av biblioteken. Utifrån denna analys har BiM beslutat att alla folkbibliotek ska ha ett serviceområde på 1 500 meter som de ska erbjuda verksamhet till. I och med detta beslut går det också att se vilka vita fläckar av verksamhet som finns i staden idag. Det går också att förbereda för att BiM ska medverka till hållbar stadsutveckling genom att utveckla ny verksamhet på fler platser i staden.

Malmö stad har en vision och förväntan att staden kommer att växa till en halvmiljonstad 2047. Det betyder att staden kommer att öka med i snitt 5 600 invånare per år, vilket motsvarar en tillväxttakt på 1,4 procent per år. I de underlag som tagits fram kring framtidssceneriet nämns biblioteken som viktiga för stadens attraktivitet och hållbara tillväxt. Det innebär att fram till 2047 måste bibliotekskapaciteten i staden öka med sju nya bibliotek. Det avspeglas också i antal elever som finns i Malmö. På grundskolan har elevantalet fördubblats under 2010-talet och förväntas öka med 5 000 elever under de närmaste tio åren. Detta genererar nya skolor med fler skolbibliotek och en ökad bemanning av fackutbildade bibliotekarier i Malmös skolor.

Ytterligare utmaningar framåt är att flera folkbibliotek i Malmö idag har för små och/eller eftersatt underhåll av lokaler. Det påverkar möjligheten att säkerställa ett likvärdigt serviceerbjudande över hela staden utifrån Malmöbornas behov.

Mål 3:2

Biblioteken ska under 2022–2027 utveckla och stärka sitt arbete med samarbete och samverkan med lokal- och civilsamhälle, föreningsliv och det fria kulturlivet i Malmö.

Biblioteken är en del i ett sammanhang i en stad och medverkar till att stärka städens identitet och relationer. De bidrar även till kreativitet och innovationer. Områden i Malmö har lokala identiteter, med minnen och erfarenheter som formas av de som bor och verkar där. Även om områden lokalt påminner om varandra har de alla sina egna möjligheter och utmaningar.

Civilsamhället präglas av stor mångfald av olika aktörer som till exempel ideella föreningar, nätverk, religiösa trossamfund och sociala företag. Organisationer inom det civila samhället har ofta ideella syften och vill bidra till samhällets utveckling genom att lösa lokala behov och utmaningar. Biblioteken behöver aktivt närvara och utveckla sitt arbete i sin lokala kontext tillsammans med civilsamhället. Genom samarbete når biblioteket fler användare och kan verka mer strategiskt. Med ett relationsbyggande förhållningssätt, där delaktighet och inkludering är nyckelord, ges bibliotekens användare möjligheten att utforska och använda biblioteken utifrån sina egna förutsättningar och behov.

De partnerskap och samarbeten som biblioteken engagerar sig i ska prioriteras utifrån ett interkulturellt och normkritiskt förhållningssätt. Detta för att främja att fler berättelser, perspektiv och röster synliggörs.

Mål 3:3

Biblioteken ska under 2022–2027 utveckla samarbetet mellan folkbibliotek och skolbibliotek.

BiM och Skolbiblioteken i Malmö ingår båda i det offentliga biblioteksväsendet. BiM riktar sig till alla barn och unga i Malmö. I skolbibliotekens verksamhet nås alla barn och unga i skolan. Genom strukturerade och kontinuerliga samarbeten mellan de båda biblioteksformerna, finns möjligheter att skapa bättre förutsättningar och fler kopplingar för den särskilt prioriterade grupp som barn och unga är.

Det finns utmaningar i bemanningsgrad och kompetens när det rör skolbiblioteken. Utmaningar som kan försvåra samarbete mellan folkbibliotek och skolbibliotek. Trots utmaningar som kan försvåra samarbete mellan förvaltningarna, behöver biblioteken strukturera för möjligheterna till samarbete. Detta för att skapa bättre förutsättningar att öka möjligheten till att skapa biblioteksanvändare i ett livslångt lärande. Kompetensen bibliotekarie kan också stärkas i professionsutveckling mellan de både biblioteksformerna.

Mål 3:4

Biblioteken ska under 2022–2027 utveckla och fördjupa samverkan med förvaltningar i Malmö stad

Förvaltningar i Malmö stad har Malmöbon som gemensam målgrupp och kan tillsammans lösa gemensamma samhällsliga utmaningar. Biblioteken ser stora möjligheter med att utveckla samverkan med olika verksamheter i Malmö stad kring bland annat prioriterade målgrupper som barn och unga, trygghet i staden, digitalisering, tillgänglighetsfrågor, nyetablering av mötesplatser och hållbar stadsutveckling.

Målbilder

2027 vill vi att biblioteken:

- tillsammans (folkbibliotek och skolbibliotek) har utvecklat samarbetsformer.
- tillsammans (folkbibliotek och skolbibliotek) har genomfört kompetensutveckling med utgångspunkt i målgruppernas behov.
- har utvecklat samarbeten med andra förvaltningar i staden kring gemensamma utmaningar och målgrupper.

2027 vill vi att folkbiblioteken:

- är delaktiga i planeringsarbetet kring hur staden utvecklas framåt.
- är en tydlig och självklar del av den sociala infrastrukturen i Malmö.
- har utvecklat bemannade tjänster i verksamheten i samstämmighet med etablering av nya bibliotek och utifrån hur staden växer samt Malmöbornas behov.
- har mötesplatser som svarar på de behov som finns i det område som biblioteken är en del av.
- har fler mötesplatser utifrån hur staden förändras och växer.
- har stärkt och utvecklat samarbetet lokalt och med civilsamhället.

2027 vill vi att skolbiblioteken:

- har en självklar plats i verksamheten när nya skolor planeras både i fråga om det fysiska rummet som till bemanning och kompetens.

Agenda 2030

